

A MAGYAR METEOROLÓGIAI TÁRSASÁG EGYKORI ELNÖKÉNEK, CHOLNOKY JENŐNEK (1870-1950) SZOBRÁT AVATTÁK FEL VESZPRÉMBEN

FORMER PRESIDENT OF HUNGARIAN METEOROLOGICAL SOCIETY JENŐ CHOLNOKY'S SCULPTURE WAS INAUGURATED IN VESZPRÉM (1870-1950)

Rybár Olivér

geográfus, földrajztanár, H-8200, Veszprém, Vécsey Károly u. 6/D, rybar.oliver@gmail.com

2014. június 14-én került sor Cholnoky Jenő geográfus szobrának felavatására szülővárosában, Veszprémben. Az avatónepség nyitányaként a Cholnoky Mozgásművészeti Stúdió tagjai mutatták be műsorukat. Hatás Andrea színművésznő először *Porga Gyulának*, a Veszprém Megyei Jogú város polgármesterének adta meg a szót. Veszprém büszke a Cholnokyakra, akiknek emlékezete elevenen él a városban. A szobor felállítása komoly társadalmi összefogással vált lehetővé, civil kezdeményezésként indult, melyet a tudományos társadalom is lelkesen támogatott. A polgármester kiemelte: Balás Eszter Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásának elhelyezése szimbolikus jelentőségű, hiszen a tudósról elnevezett iskola szomszédságában kapott helyet. Cholnoky Jenő földrajztudósként, tanárként, az MTA tagjaként írta be magát a hazai és nemzetközi tudomány történetébe. Köszönetet mondott Rybár Olivérnek a szoborállítás kezdeményezéséért, amit a tudomány és a civil társadalom is támogatott. Cholnoky szobra nagyszerűen példázza múlt és jelen, hagyományok és tudományok együttélését városunkban. Ahhoz, hogy Veszprémet a tudomány és művészetek városának nevezhessük, olyan kiemelkedő személyiségekre van szükségünk, mint amilyen Cholnoky is volt. *Siklódi Levente* önkormányzati képviselő hangsúlyozta: az összefogással létrejött szobor nem csupán emléket állít a nagyszerű tudósnek, de a jövő sikereinek is garanciáját jelenti. Ezt az összefogást példaértékűnek nevezte és köszönetet mondott Rybár Olivérnek, a szoborállítás kezdeményezőjének. *Kubassek János* geográfus, tudománytörténész az érdi Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója beszédében Cholnoky Jenő munkásságáról szólva kifejtette, olyan tekintélyes életművet hagyott ránk, amelynek méltatása ilyen szűkös időkeretbe nem fér bele. Kiemelte, hogy a születésünk helyét és idejét nem mi döntjük el, de ahol a világra jövünk, az meghatározza az egész életünket, és ez igaz az 1870-ben született Cholnoky Jenőre is, aki ezer szállal kötődött Veszprémhez. A középiskolát itt és Pápán végezte, majd a Műegyetemen szerzett mérnökdiplomát. Veszprémben jelent meg Cholnoky első könyve, *A sárkányok országából* című, melyben, Kínában szerzett tapasztalatairól írt. 1905-ben a kolozsvári tudományegyetem tanszékvezetőjévé nevezték ki, ahol egészen 1919-ig, a románok bevonulásáig, tanított. 1912-ben amerikai körutat tett Teleki Pállal, az itt szerzett élményeit 1943-ban adták ki *Utazásom Amerikában Teleki Pál gróffal* címmel. Fő kutatási területei közé tartozott a Balaton, amit rajongva szeretett, és amelynek jegén Eötvös Loránddal éjszakákat töltött el, nem törődve a zord időjárással. Áldozatos munkájának köszönhetően a Balaton tudományos értelemben Európa legjobban feltárt tava lett. 1920-ban a MTA levelező tagjává választotta, majd a következő évben a Budapesti Tudományegyetem (ma ELTE) tanszékvezető tanára lett. 1940-ben vonult nyugállományba, de egészen nyolcvan évesen, 1950-ben bekövetkezett haláláig aktívan dolgozott otthonában. Cholnoky vállalta azt is, hogy népszerűsíti a természetjárást; a hazai turizmust, a hazai föld szép-

ségét propagálta annak ellenére is, hogy ő maga az egész világot bejárta. Több mint félszáz könyve és hatszáz tanulmánya jelent meg magyarul és más nyelveken. *Kubassek János* megköszönte a kezdeményezőnek segítségét és Balás Eszternek a munkáját, hogy Cholnoky portréját bronzba álmódta. *Rybár Olivér* geográfus a szoborállítás megvalósulásáról beszélt. Kiemelte: 2010-ben ünnepeltük Cholnoky Jenő születésének 140. és halálának 60. évfordulóját. Ekkor merült fel először a szoborállítás kezdeményezőjében, hogy méltóképpen kellene megemlékezni geográfus tudósunkról. Ötletét először a szombathelyi Karsztfeljődés konferencián vetette fel. A földrajzos társadalom és szakma egyhangúan támogatta az elképzelést: hogy a tudós – halála után 60 évvel – szülővárosában köztéri szobrot kapjon. A város vezetői is támogatták az ötletet. Csak 2011-ben került újra napirendre az emlékhely tervezete. Az év szeptemberében, Érden a Balázs Dénes Tudománytörténeti Konferencián ismét szóba került a szobor ügye, mely újfent üdvözlésre került, s Kubassek múzeumigazgató javaslatára a kezdeményező belefogott a gyakorlati megvalósításba. 2012 év elején már a Cholnoky Jenő Általános Iskola és Górné Fazekas Ágnes igazgatóasszony is bekapcsolódott a munkába. A Cholnoky terem avató, illetve januárban az Utas és Holdvilág Antikváriumban tartott irodalmi beszélgetés is hozzásegített a szobor ügyének felkarolásához. Siklódi Levente képviselő pedig, a városrész képviselőjében nyújtott hathatós segítséget. Létrejött a Cholnoky-szoborbizottság, mely a megvalósítás részleteiről döntött, illetve a különböző felmerülő feladatokat is koordinálta. A bizottság tagja volt Kubassek János, Górné Fazekas Ágnes, Siklódi Levente, Gopcsa Katalin, és Rybár Olivér. A szoborállítást kezdeményező geográfus reményét fejezte ki, hogy az alkotást magáénak fogja érezni a város és a magyar nemzet is. Saját példáját útmutatónak ajánlotta, minden fiatalnak és kevésbé fiatalnak, hogy merjenek nagyot álmodni, és a jó ügyekért tenni. Időt, energiát és munkát nem sajnálva dolgozni. Az ünnepséget a Cholnoky iskola diákjainak műsora zárta. A szobor felállítását több szervezet és személy is támogatta, a KIM és Navracsics Tibor miniszter, Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata és Porga Gyula polgármester, Siklódi Levente önkormányzati képviselő. Támogatta a kezdeményezést az Erdélyi Kárpát Egyesület és az Építők Természetbarát Sportegyesület is. Balás Eszter szobrászművész alkotásának a felállítása közel 3 millió forintba került. Az ünnepségen jelen volt Cholnoky unokája, Cholnoky Tamás és dédunokája, Cholnoky Zsuzsa. A szakmai szervezetek képviselőjében jelen volt a Magyarhoni Földtani Társulat, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara, és a Magyar Meteorológiai Társaság. Elsőként Porga Gyula polgármester és Siklódi Levente képviselő koszorúzta meg a szobrot a Város képviselőjében. Ezt követően Górné Fazekas Ágnes és az iskola egy tanulója az intézmény nevében, majd Dunkel Zoltán a Magyar Meteorológiai Társaság nevében koszorúzta meg a tudós szobrát.

A szoboravatáson készült képek a 73. és 85. oldalakon láthatók.